

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗІВ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. PİK XLIV. Ч. 252. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 28-го жовтня 1936. VOL. XLIV. No. 252. Jersey City, N. J., Wednesday, October 28, 1936 THREE CENTS

ЛАНДОН ТАВРУЄ „НОВИЙ РОЗДІЛ” ЯК ТЯГАР НА „МАЛИХ ЛЮДЯХ”

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — У своїй промові, виголошеній до яких 20,000 осіб, зібраних у Конвенційній Галі, Алфред Ландон, республіканський кандидат на уряд президента Злучених Держав, гостро нападає на „новий розділ”, закидаючи йому, що він упав головним тягаром на „малого чоловіка”. Він називав видавання гроша урядом на „новий розділ” розкиданням, марнуванням і „безстидним” уживанням фондів на закупку виборців.

Він таврував теж конгрес за те, що піддався президентові Рузвелтові та сповняв сліпо його волю, віддаючи в цей спосіб у руки адміністрації законодатну владу.

У своїх промовах у Болтиморі й Вилмінгтоні Ландон говорив, що Росія є зразком для політики прибічників Рузвелта.

РУЗВЕЛТ ПРОМОВЛЯЄ ДО МУРИНІВ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт промовляв тут на відкритті нового будинку для відділу хемії університету Говарда, федеральної шкільної інституції, удержуваної для муринів.

У своїй промові президент не говорив безпосередньо до справ, які порушує теперішня виборча кампанія, і своєю промовою міг би був виголосити коментар до справи в іншій часі. Він запевняв муринів, що американський уряд не признає забутих людей, ні забутих рас, та що уряд усе буде допомагати муринам добути вищу освіту. Це він називав справжньою традиційною американською політикою. Він підкреслював високе становище, яке муринський університет займає між університетами краю; спеціально відділи права й медицини зачисляють між найкращі в світі, говорив він.

Кіес, секретар внутрішніх справ, що був другим бесідником, вичисляв уже різні добродійства, які мурини дістають від теперішньої адміністрації.

АТАКУЄ РУЗВЕЛТА ЗА РОБІТНИЧУ ЗАПЛАТУ.

КЛІВЛЕНД (Огайо). — О. Чарлз Коклін виступив тут за гострою промовою проти президента Рузвелта за висоту робітничої зарплати на допомогівих роботах.

О. Коклін говорив, що ні один з кандидатів великих партій не говорить про висоту робітничої зарплати. Зарплата для допомогівих робітників, що виносить 50 доларів на місяць занизька. Вони повинні добиватися \$150 на місяць. „Робітник, що голосує за котру з великих партій”, говорив бесідник, „зраджує жінку, діти й своїх товаришів”.

Він називав Рузвелта „скебівським президентом”.

ЗАПОВІДАЮТЬ ВЕЛИКИЙ СТРАЙК МОРЯКІВ.

САН ФРАНЦИСКО. — Представники морських робітників на цьому побережжі заявили, що як їм не вдасться погодити основних спірних питань на конференції з підприємцями, то морські робітники вийдуть у середу вночі на страйк.

Має вийти на цей страйк 37,000 робітників.

В АМЕРИЦІ ЗАБИРАЮТЬ ГОЛОС У СПРАВІ ЕСПАНІ.

НЮ ЙОРК. — Заходами так званого „північно-американського комітету для допомоги еспанській демократії” відбулося тут у Медисон Сквер Гарден віче в справі ладії в Еспанії. На це віче зявилося коло 19,000 осіб.

Бесідники, між котрими були: Марселіно Домінго, бувший міністер шкільництва й президент „лівої республіканської партії”, Дона Ізабеле де Паленсія, посолка й амбасадорка Еспанії в Швеції, та францисканський монах о. Сарасола, старався доказати, що теперішній еспанський уряд не є комуністичний і не переслідує католиків.

На вічу роздавано леточки, в котрих о. Сарасола зроблено закид, що він викинений з францисканського монастиря-й католицької церкви.

МУРИНИ ВИСТУПАЮТЬ ПРОТИ РУЗВЕЛТОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Саме годі, як президент Рузвелт промовляв у Вашингтоні в миринському університеті Говарда, перед готелем Билтмор, де головна квартира Демократичної Партії, група муринок улаштувала демонстрацію, походжаючи з табличками, на котрих були написи: „Лінії йдуть далі за демократичної адміністрації”.

СТРІЛЯВ У ВОРОНУ, ПОЦІЛИВ КОРОВУ.

РОМ (Ню Йорк). — Два чоловіки вибралися тут уночі з електричною лампою на полювання на серни. Оба вистріляли рівночасно до звірять, що його побачили при світлі лампи, й убили його на місці. Як прийшли до звірять, то переконалися, що це був мул. Оба потім заплатили власникові без суду по 15 доларів, щоб він тільки не питався за їх імена.

СОЮЗОВЦІ! ПИТАЙТЕ ТИХ, ЩО КАЖУТЬ, ЩО ВОНИ ЖУРЯТЬСЯ УКРАЇНСЬКОЮ БУДУЧИННОЮ В АМЕРИЦІ, ЧИ ВОНИ Є В У. Н. СОЮЗІ. ВЖЕ 42 РОКИ У. Н. СОЮЗ БУДУЄ АМЕРИКАНСЬКУ УКРАЇНУ. І ДОКЛАДАЄ ВСІХ ЗУСИЛЬ, ЩОБ ПІВДЕРЖАТИ ОРГАНІЗОВАНУ, СИЛЬНОЮ І ПАТРІОТИЧНОЮ В БУДУЧНОСТІ. І ЧИ МОЖНА ВВАЖАТИ СЕБЕ СВДОМИМ УКРАЇНЦЕМ ЧИ СВДОМОЮ УКРАЇНКОЮ І НЕ БУТИ В СОЮЗІ, СЕБТО РАЗОМ З ТИМИ, ЩО ЗАВЖДИ ВИСОКО ДЕРЖАЛИ ПРАПОР УКРАЇНСТВА В АМЕРИЦІ? ЧИ МОЖНА КАЗАТИ, ЩО МИ ДБАСМО ЗА НАШУ БУДУЧНІСТЬ В АМЕРИЦІ, А РАЗОМ З ТИМ НЕ ДАВАТИ НАШОЇ БУДУЧИННИ, СЕБТО НАШИХ ДІТЕЙ, ПІД ОПІКУ У. Н. СОЮЗУ?

СОЮЗОВЦІ! МАЙТЕ ВІДВАГУ ПОСТАВИТИ ЦІ ПИТАННЯ В ВІСІ КОЖНОМУ ЧИ КОЖНИЙ, ЩО НЕ Є В У. Н. СОЮЗІ, ЧИ НЕ МАЮТЬ У НЬОМУ СВОІХ ДІТЕЙ, А ЗВУТЬ СЕБЕ СВДОМИМИ І ПАТРІОТИЧНИМИ УКРАЇНЦЯМИ. ПРИТЯГАЙТЕ ЇХ ВОІХ ДО НАШОЇ ГРОМАДИ, А ЗРОБІТЕ ТИМ ЧЕСНЕ І ДОБРЕ ТА ПАТРІОТИЧНЕ ДІЛО.

ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ФІЛЬМ.

В провінції Кребек, Канада, заборонено виставляти фільми, які надсилають Совети для большевицької пропаганди.

НАЙСТАРША АСТРОНОМІЧНА МАПА.

Перші астрономічні обсервації китайців нотовані вже в 2996-му році. Першу астрономічну мапу владили в 600-му році перед Христом також китайці. Вона показує про 1,400 зір. Тепер ця мапа є в Нац. Бібліотеці в Парижі.

3,300 БЕЗРОБІТНИХ НА ФАРМИ В МАНІТОБІ.

На основі умови між урядом доміній й провінції приміщено 3,300 неподружених безробітних на манітомбських фермах. У подібний спосіб приміщено 50,000 безробітних по фермах усеї Канади. Фінансувати будуть цей план по половині домінія й провінції. Безробітні дістануть місячно по \$5, стільки само фермер. Крім того кожний безробітний дістане по \$2.50 бонусу за кожний вироблений місяць.

НАЙЛЕГЧЕ ДЕРЕВО.

В Середній Америці й на островах Західної Індії росте дерево, зване бальза. Воно достигає найлегшого деревного матеріалу. Бальза росте дуже скоро. За п'ять літ вона 15 м. висока, про 30 см. проміру, а листя 75 см. довге. Це дерево двічі легше від корка, а притім еластичне й сильне. Вживають його до виробу дараб, поєнів безпеки й вагалаттам, де треба вступити корок. Своєю легкістю завдячує дерево бальза тому, що наповнені повітрям комірки його стрижня є відносно великі й мають тонкі стіни.

ВБИВ ЧОТИРИ ГОЛКИ В ЧЕРЕВО ДИТИНИ.

Перед лавою присяглих у Станиславові відбулася розправа проти Л. Цеслі з Калуша, обвинуваченого за сприяння смерті своєї нещлюбної доньки. Бажаючи позбутися дочки й дитини, бо мав намір женитися, Цесля вкрався ніччю до кімнати й вбив сплячій дочці 4 великі голки в череві. Дитину оперували в лікарні й вибрали 3 голки; четвертої не могли знайти. Від цієї голки дитина померла. Цеслю засудили за цей ганебний і нещасливий злочин на 8 літ тяжкої в'язниці.

ЗНАЙШЛИ ЛІК НА ГЛУПОТУ!

Припадок, який недавно трапився у віденському захисті для недорозвинених дітей, розв'язав у чудесний спосіб лікувальну проблему в тій ділянці. Сталося це при нагоді анимом рентгеновських для наукових цілей, зроблених саме з дітей-ідіотів того захисту.

Щоб дістати якнайкращу знімку, д-р Візер кілька разів переставляв міаок проміння Рентгена. І яке було його здивування, коли після кількох днів згодосився до нього управитель захисту в запитом, що він такого робить дітям, що всі ті, які були в нього, виявляють сесподівано значне покращання умових спосібностей. Навіть найтупіші діти змінюються основно, починають говорити й розуміти, є в силі акупути свою увагу — коротко сказавши, немов бачиться прокинує в них душу. Переглядаючи описи курації д-ра Візера, не можна попросту вийти з дива, хоч тяжко покищо прослідити, в чому саме лежить тайна успіху. Можливо, що енергія, заключена в проміннях Рентгена, сплюбує в нервову систему до розвитку. Певности в тому напрямі не має однаке й сам д-р Візер. Одно тільки відомо: чим молодша дитина й тим скоріше піддаємо її рентгеновій курації, тим скоріше й певніше настає поправа. В багатьох випадках можна дитину навіть цілковито відкувати. Слід однаке зазначити, що наслідювання Рентгеном не можуть заступити дитині науки та виховання; вони роблять тільки нервову систему податливою для оформування розумової системи. Має, що нормальна дитина має в засаді податливу нервову систему, то й наслідювання Рентгеном нормальних дітей не давали ніколи ніяких вислідів.

НЕВИДИМИЙ ЛІТАК.

Італійці будують літак, що був би невидимий для людського ока. Цей літак буде збудований зі спеціального каучука, що має такі прикмети: є легкий, твердий, непролний, невразливий на зміну температури й зовсім прозорий, отже невидимий. Летун цього літака буде тонно все бачити навколо себе.

СКОНФІСКУВАЛИ ЗА ПОГАНУ МОВУ.

У Варшаві сконфіскували за погану польську мову книжку п. н. „Найкращий вибір монольогу”. В цьому „творі” не було ні одного речення, що було би поправне!

НУЖДА НА СЕЛІ.

В першому півріччі 1936 року консумція промислових виробів на селі в Польщі вносила ледя 50.3 проц. консумції в 1928 р. Хліборобські організації стверджують, що разом з цим зменшилася теж консумція харчевих продуктів на селі. Семянські родини, що живуть на господарствах до 5 гектарів, приневолені випродувати вартівніші продукти як: ячця, набіл і дріб, щоби покрити податки та здобути артикули меншої потреби, як сіль, нафта і сірники. Населення відживляється бульбою, капустаю і тільки частинно хлібом. Голодування, що триває від кількох літ, спричинило, що на селі серед найздоровішої досі частини населення зачинає поширюватися в астражуючий спосіб чахотка.

СКІЛЬКИ ПРОПИВАЮТЬ УКРАЇНЦІ В ПОЛЬЩІ?

Числячи, що в Польщі є 6,188,000 українців, які споживають (1933-34) по 0.35 літра 100° спирту на мешканця, по 4.5 літри пива в Галичині й по 1 літри лива на Волині, дістанемо такі цифри: горілка — 6,188,000 душ по 0.35 літра — 2,165,800 л. по 12.80 зл., це є 27,700,000 зл. Пиво — 18,400,000 л. по 0.80 зл., це є 14,700,000 зл. Мід. вино, рум, коняк — 2,600,000 зл. Разом 45,000,000 зл. Стільки пропивають українці в Польщі за один рік.

ПРИЗНАЮТЬСЯ, ЩО ЇХ ПРОМИСЛ НІКЧЕМНИЙ

МОСКВА. — Ціла советська преса розпочала чергову кампанію „самобичування”. У редакційних статтях большевики самі признаються, що зле діється в Советах у науковій і промисловій ділянці. Є десятки тисяч учителів, що не мають середньої освіти. У Свердловську на п'ятох місцевих редакторів ні один не знав, хто скомпозував оперу „Фавст”, або хто написав драму „Король Лір”. Подібне в ділянці промислу. Найгірше стоїть справа з текстильними виробами. В деяких фабриках є аж сто відсотків відпадків, себто уцілости все, що фабрика виробить, нічого не варт. Пересічно текстильні фабрики мають одну третину відпадків, себто одна третина з советської „славної” продукції ні до чого не годиться.

СТАЛІН ЖАРТУЄ.

МОСКВА. — „Асошієтєд Прес” у Москві вислала була до Кремлю листа, в якому просила, щоб дали відповідь, наскільки є правдиві або неправдиві вістки, що Сталін, писер. На це дістав відповідь від самого Сталіна, писану снім ділаєм: „Я довідався з чужої преси, що я вже давно опустив цей грішний світ. А що кожний повинен вірити цій пресі, коли він хоче бути цивілізованим чоловіком, тому я прошу вас бути цільовою такою й не перешкаджати мені в спокою другого світу. — Й. Сталін”.

ЕСПАНСЬКА БЕЗГОЛОВА БЕСТІЯ.

ПАРИЖ. — Вістки, що прийшли з Еспанії до Парижа, говорять, що ліві банди на спілку з еспанськими анархістами у місті Арагон виповіли прослух каталонському автономному урядові й поголосили самостійність. Вони ніби обіцяли, що будуть боротися проти фашистів, однаке „завідувати, регулювати і контролювати суспільне життя Арагону” будуть самі.

БЕЛЬГІЯ ОКРИПЛЮЄ ФРАНЦУЗЬКУ ГРАНИЦЮ.

БРІСЕЛЬ. — У звязку з виводженням мілітарних договорів Бельгією в бельгійських парламентарних кругах обговорювали можливість укріплення бельгійської границі з боку Франції. Колиб так сталося, то це був би ще один доказ, що Бельгія рішилася на правду йти власним, незалежним політичним шляхом, евентуально опиратися лиш на Англію.

ПОРТУГАЛІЯ ОБВИНУВАЄ СОВЕТИ.

ЛОНДОН. — На засіданні „комітету неутральности в справах Еспанії” Португалія предложила вичерпні докази, що не вона помагала еспанським фашистам, тільки Совети цілий час підмагали червоних, щоби на цілому еспанському півострові завести комунізм. У Мадриді вже віддавна працює завзято большевицький амбасадор Розенберг, який приїхав там з 140 ріжними спеціалістами. Розенберг має такі впливи у лівому уряді, що часо бере участь у його засіданні. А большевицький консуль Антонов-Овсененко керує військовими справами лівого еспанського уряду. Він теж має з собою сто кількадесят військових спеціалістів. Крім цього працює там Беля Кун, той сам, що по війні викликав був комуністичний переворот в Угорщині. На летунському полі Гетафе, коло Мадриду, знаходяться десятки советських летунів з літаками. Советські кораблі доставляють до портів Барселони, Аліканте й Картагени сотні гармат, тенків, літаків і трійливі газу, як теж спеціальні отруї для затроювання води й харчів.

З ЕСПАНСЬКИХ ПОДІЙ.

БАРСЕЛЬОНА. — Революційний штаб згромдив багато війська й розпочав загальний наступ на Каталонію. Біля Мадриду ситуація не змінилася багато. Революціонери остаточно перервали останню залізнодорожну комунікацію Мадриду зо світом. Залишився ще тільки автомобільний шлях, яким виїжджають тепер з Мадриду тисячі авт.

ВИПАДКИ НА ФІНСЬКО-МОСКОВСЬКІЙ ГРАНИЦІ.

МОСКВА. — Советська преса зчинила гвалт, що на фінсько-московській границі фінські воєки стріляють до советської військової сторожі. Беручи під увагу факт, що Москва вважає Фінляндію тисним союзником Німеччини, ці випадки, а передовсім криклива большевицька кампанія, набирають поважнішого значіння.

АНГЛІЯ ОГІРЧЕНА ВІДПОВІДДЮ ЛІВИХ.

ЛОНДОН. — Англійська публична опінія дуже огірчена гострою відмовною відповіддю лівого еспанського уряду на її пропозиції, щоб обі воюючі еспанські сторони, замість розстрілювати полонених і арештованих, взаїмно вимінювали їх. Кажуть, що ця відмовна еспанська відповідь послужить англійському урядові як причина, щоб визнати уряд ген. Франка з хвилею, як він займе Мадрид.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1888

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays. Owned by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. "Свобода": BERGEN 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BERGEN 4-1016. 4-0807.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БЕРІМСЯ ДО ГРОМАДЯНСТВА

Наближаються врочисті дні, в яких святкуватимемо по всіх наших громадах пам'ять Першого Листопаду 1918 року. Будемо знов говорити про наш Рідний Край, про його змагання до волі й своєї держави. Будемо пригадувати собі світлі хвили й будемо леліати думки-мрії про те, що повинно й мусить прийти, себто про наше визволення. А разом будемо застановлятися над тим, як нам будувати ту нашу власну силу, на якій хочемо оперти наші визвольні змагання.

Та при тім усім не забуваймо мати на увазі ще й те, що ми в Америці. Тому вже тепер подумаймо, як ті свята Першого Листопаду виглядатимуть тут за яких 15 чи 20 років, чи пізніше, коли вже не буде тут майже нікого, що вийшов з Рідної Землі, що там зріс і виховався, що там може й кров проливав за українську державу.

Справа, яку отсе порушуємо, є надто серйозна, щоб можна її легковажити, або збувати фразами. І саме тому, що ми не хочемо її збувати фразами, пустими надіями й кличками, хочемо звернути увагу нашого загалу на У. Н. Союз як на властиве джерело української сили в Америці.

Справа, яку отсе порушуємо, є надто серйозна, щоб можна її легковажити, або збувати фразами. І саме тому, що ми не хочемо її збувати фразами, пустими надіями й кличками, хочемо звернути увагу нашого загалу на У. Н. Союз як на властиве джерело української сили в Америці. Так, У. Н. Союз це наша власна сила в Америці. Він репрезентував досі ту нашу силу й повинен її далі репрезентувати, якщо американське українство має виявлятися у сильній, зорганізованій формі. У. Н. Союз — це наша власна організаційна, фінансова, культурна, моральна й національна сила в Америці. Це ті сили можемо завдячувати і те, що українська імміграція в Америці не пропала національно, що вона по десятиках літ свого існування перемінилася з неформальної маси в зорганізовану національно цілість. Це У. Н. Союзіві треба завдячувати те, що американська імміграція задержала такий тісний зв'язок з Рідним Краєм, що стільки матеріальних жертв пішло звідси в Рідний Край, що стільки заходів пороблено тут і з політичного боку, щоб допомогти визволенню нашої Батьківщини.

На все те широке громадянство дуже часто забуває. Тому в Листопадові Дні не зашкодить йому це пригадати. А пригадати маємо ми — Союзівці. Хоч таке пригадування часами не дуже милий обов'язок, бо за таку добру пригадку можна ще й потерпіти і почути терпке слово, то це не повинно нас лякати. Бо це громадське добро наказує нам так робити.

Тому кажім громадянству без обиняків: Якщо думаєте про те, щоб по старім поколінню було в Америці таке нове покоління, що пам'ятатиме про Перший Листопад і потребу допомоги старому краю — допоможіть негайно скріпити У. Н. Союз новими членами. І покажіть, що розумієте наше визвольне гасло: Власними силами.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНЬ“.

Передрук забороняється. — Авторські права застережені.

Щож йому ще залишається? Не впадеж отут серед снігу і не дозволить вкрити себе за метеою, поки серце його чітко і міцно тукотить у дзвінких грудях, що ніколи, ніколи не відмовляли місця і простору отому метушливому куснику м'яса.

Матвій вже зник. Тільки сіра завіса від неба до землі окружена чорним рубцем лісу. І там десь по тому вже боці і батько Володька. Хлопець вернувся...

Але так трагічно не було, як це видавалося. У штабі і своїх справ „до чортової матері“! Хто там, особливо за якісь „барські“ стільці та бебехи, буде голову сушити. Був, правда, якийсь в окулярах, що самі до носа вчіпилися, питав Матвія, покартав, що, мовляв, не до свого діла старий брався. Натомість старий делікатно, уважно та докладно вяснив, що „ото жінка і малий полізлі“ туди а він сам „Богу — душу винен“ і хай який суд прийде, то він на хрест присягне, що ніколи в життю чужої соломини для себе не в'язав.

Той в окулярах і не довго питав. Чогось розсердився, шавя управляючого. — Вайна,

а он чорт знаєт, з чем лезет. Іді, старік, й дамови і сиді на печке.

От і все. Вернувся Матвій і все до слова розповів. Володько й очима, і ротом, і вухами впиває слова і з кожним згуком з душі його зповзає тягар. Але все таки ввесь не сплов, а лишився десь там, мов рештки якогось намулу...

У цей саме час за селом на тиллявських, башковецьких й угорських полях ринуть окопи. День по день ходять до них сільські дівчата та підлітки хлопці. Ходить і Катерина. Дош, сніг, мороз, метелиця — все одно. Війнаж не стоїть у дощ чи метелицю. Хлопцям, що понад п'ятнацять років мають, платять руб, дівчатам усім на гул п'ятдесят копійок.

Справляють дороги. Рубають молодий ліс і жердям встеляють і присипають.

Праці тут досить та хісна мало.

Умерла тоді Марта — сестра Гнидки. Молода ясцоока дівчина. Володько на похорон ходив. Пішла назваблася на окопах, дістала якусь погнбель, покашляла два тижні, похнюляла і відійшла. Мала вісімна-

цять літ. Саме тоді і Гнидку білобілетчика потягнули.

А Володько? Хіба він сам не працював для війни. Перед Різдовим метелиця ушухли і почалась одлига. Химерний, лютий захід журнув дикими теплими вітрами. Щезли на вікнах ласиці, поспіхом оголювалася земля, дорога погнулась, попустила й тяжкі батарейні коні місять мерзенну багнюку.

Гострий наказ: всі до праці! Погнали з кожної хати по двох, по трьох. Катерина не вилазить з окопів. Василь ліг, кашель його душить, у грудях пекло, голова стяжла. Простудився, видно. Забрали Володька. Пішов він у казюний ліс і день по день січе хворост на дорогу. Сажень — руб. Вечором тягнеться сім верстов до дому. Приходить і навіть роздягатись не хочеться, але лягти ніде. Скрізь москалі з „маршових рот“.

На Різдов, першого дня по всьончній, люди святкувати захотіли. Не вийшли до праці. Салерне начальство двох вєрхівців замість старости в наказ по селі пустило. Ті буревієм пролетіли селом від пряд до очей в багні, нагаями, кого зустріли, списали здовж і попереку. До кого в хати ввігналися, застали людей при обіді — столи, миски, горшки — все стрімголов на боки розліталось, а хто був у хаті, кожний хапав лопату й до праці. Дісталося й хорому Ва-

силеві, бо в Матвія в той час якраз нікого дома не було. Лютий сапер накинувся на хорого й сперезав його кілька разів нагаєм.

Після лісу Володько ходив „до окопів“. По відлізі знов притиснув мороз. Гола земля закостеніла й тільки де-не-де видно снігові лати. Ранок. Усі зі світанком встають. Мати ввєри „кірпичний“ чай, Катерина, Василь і Володько йдуть. Вдома батько, мати і малі.

По полях копають глибочезні ями, ярусами вкладають дерево, засипають землею. Копають окопи з ходами, бліндажами, скорострільними гніздами, перебіжками, загорокками.

На весну, видно, наступу сподіваються. По цілому заплілі фронту — йде, чи повзе праця. Копають ями, їх заносив сніг, сніг розставив і ями заливались водою, обвалювались, ринулись. Після їх опрацьовують. Часто цілу лінію окопів касували і починали нову.

Чому це так, пощо — Володько не міг знати. Ніхто й інший цього не знає. На то є там вєри інжиніри. В мурісті тих інжинірів навіть останній непомітний хлопчина Володько не вірить. Стільки народу, стільки праці — зайвої, нерозумної. Стільки грошей. Нічого не робиться докладно, основно. Знєрадя праці, якого цілі гори наваз-

Дальшою консеквенцією цього є друге речення цієї 7-мої „тези“, що лишень ті мають право на землю, що на ній працюють. Дідичі, власники великих дібр — не сміють мати з тих дібр ніяких доходів, бо ті доходи повинні вповні належати до робітників, що ті добра управляють і плоди з них збирають. Іншими словами й справді: „право власности на землю — визнає ФНЄ лише за тими, що на ній працюють“. — Виходить отже таке, що ті „тези“ цілком покриваються з тезами всякого роду соціалістів. Але чи п. Палів справді разом зі своїм о. Блозовським пристав у-же до соціалістів та задумує експропріювати власників фабрик та дідичів, а навіть „куркулів“ — про це треба таки думе, дуже сумніватися. І сумніваюся, чи наприклад о. Блозовський приложити рук до забрання митрополітич дїбр від львівської митрополії на річ працюючих у них селян.

Фігурування о. Блозовського в цілій тій імпрезі робить вражіння, що він зівстав спеціально висланий „свише“, щоб безпосередньо знати, що в кругах пп. Палієва і Волинця діється, тай щоби вразі потреби заложити гальму на їх розгонове колесо.

І тут випадає сказати конче дещо і про п. Волиця. Був він довгий час агентом большевиків, а яко „сельроб“ зівстав був навіть послом до польського союму.

Нарешті він вирікся публично комунізму і став щирим українцем. Волицень є далеко спосібніший від Палієва.

Вертаючись до „тез“ — і задумуючись глибше над ними — мусимо прийти до переконання, що ціла та 7-ма „теза“ встелена зістала лише в тій цілі, щоби позискати для „Фронту Н. Є.“ також і робітництво. Що воно супроти застави послушництва для „провідника“ буде дуже мало що мати до балакання, а ще менше до рішення — це річ очевидна.

Юрій Горovenko, (Далі буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Купи іржавих звідбитими ручилинами келепів, лопат валяється без догляду, і їх розтягає, хто хоче.

Доглядачі сапери від найменшого до найстаршого дивляться на все „з наплювальною оїрою точки зренія“. По бліндажах горять вогні і там гуляють з дівками Бикови, Рикови, Колумбаєви. Пики в них повні, червоні. Одягнені у довжелезні шинелі, взуті у валенки, в папахах, зпід яких сторчать лиш ніс, під котрим безупинно димить махарчана цигарка.

Деякі дівки набирають собі багато „днів“. Іншим їх знов недостає. Володько в своєму пальтишку та чобітках надто гостро відчуває холод. На нього не звертає уваги ні який Биков, а жене „у баранячий ріг“. Тільки Володьками й тягнулася праця, на скільки ставало їх сили. Мозолі на хляпачних руках, душевне огірчення, злість на несправедливість. З Володьком сотні інших хлопчиків, подібних на викопулених земляні брили. Всі вони добають келепами, рикалями мерзлу землю. Бризки ї сичуть у вічі. Вітер стрече полями, смалить обличчя, що горить лютою барвою. Червоне буревійне сонце поволі хилиться й спадає за башковецький ліс.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ВЕЛИКА ІДЕЯ

В місяць народни Рідної Школи.

Річниця, зв'язані з деякими важнішими хвилинами життя людини, викликають потребу, їх відмітити, пошанувати. Це діється особливо тоді, коли дана людина має матеріальні засоби на те, щоб собі позволити на влаштування своїх уродин, імянин, заручин, весілля, чи чогось подібного. Буває це й тоді, коли дана людина заслужена. Тоді відмічує важніші хвилини її життя ближче, чи дальше оточення. Те саме діється у відношенні до подій, що мали якийсь більший вплив на у формування долі народу. Такі події обходять ввесь нарід — весело чи сумно, залежно від наслідків, спричинених тими подіями. Також важніші хвилини в розвитку якоїсь громадської установи відмічує громадянство. Тим чином висловлює признання своїм попередникам за їхню добайливість і передбачливість, поширює й закріплює вагу даної установи, доказує, що сучасне покоління розуміє мету і змагання дотичної установи і знає їхню вартість.

У жовтні (29-го) перед 55 роками (1881) взяла свій початок теперішня Рідна Школа, що в той час називалася „Руске Товариство Педагогічне“. Заледви 13 людей дали йому початок. Були це особи з найвищих духових верств народу, здебільша професори університету, гімназії й народніх шкіль. Ні одного з них нема вже між живими; 12-тий з черги член-основник, проф. Корнело Заклинський, помер саме в році 50-літнього ювілею (1931), а останнього члена-основника, о. сов. Олександра Стефановича, що широкі вітав ювілейний Загальний Зїзд Р. Ш., але наступний Зїзд вже його не застав між живими. Дуже сумний, майже ніякий стан українського шкільництва в часі, що попереджував оснування Рідної Школи, викликав потребу такого товариства.

Великими заходами провідної тоді церковної ерархії вдавалося час до часу виведувати якийсь паперовий папент в австрійського цисаря про права української мови у школах. Але це був такий час, що замість живої мови народу заводили мертвечину, мішанину старословянської церковної мови. В р. 1866 прийняли в галицькому союмі у Львові закон про „краєву шкільну раду“, а в 1867 р. ввійшов у життя некорисний для українців закон про мову навчання в народніх і середніх школах проти дуже різкої і демонстраційної опозиції тодішнього українського представництва в союмі. Ці закони віддавали все шкільництво на галицькій землі в руки поляків. Народня школа ділилася на нижчу (по селах) і вищу (по містах). Селянин не мав уміти того, що міська дитина, а тим самим мав утруднений доступ до вищої школи. На більше число українських громад у Галичині, було більше польських шкіль, як українських. На 3 мільйони українців у той час була всього одна українська гімназія, а вчительської семінарії не було ані одної. Про інші школи навіть не було мови. Освітній стан українського народу в Галичині був жахливий. Не поправляв його ні введений шкільний примус, ані ніякі розпорядки. Треба було громадянською збірною волею будити в народі почуття потреби освіти й цю потребу заспокоювати відповідними засобами. В той час існувало заледви кілька ще молодих українських товариств з метою ширити чи піддержувати в народі культуру; були це: Руска Бєсїда, Руский На-

родний Театр, Просвіта й Наукове Товариство ім. Шевченка. А тимчасом у тодішній Австрії вже деякі народи додумалися, що глибший корінь під рідну культуру можуть витворити шкільні товариства. Їх творили німці, чехи, словінці. За цим прикладом пішли й українці і — не помиліяли.

З цілою програмою першого статуту почали в перших роках існування товариства здійснювати те, що в той час було можливе; піклуватися долею українського вчителства, ставити владі домагання дотично потреб у ділянці шкільництва, видавати дитячі книжечки, а то й дитячий журнал, а згодом і вчительський журнал. І хоч товариство вело тоді таку політику, що її в той час могли сьак-так зрозуміти хіба чинні виховники (вчителі і священники), то всеж таки серцем почали відчувати її й селяни, а навіть більше національно відстале — міщанин. Уже в листопаді 1881 р. вступив у члени перший селянин, а в 1883 р. перший міщанин. За 20 літ діяльності (1891) мало товариство 1,000 членів. За дальших 10 літ 4,320. За нову десятку — 23,617 і т. д.

Коли порівняємо з тодішнім станом і розвитком Рідної Школи теперішній її стан, то завважимо не тільки поступ на кожному кроці (на ширині організації — 91,000 членів на початку жовтня 1936, на численних школах, загорокках, дитячих садках, гуртках доросту, видавничтві книжок і пресі), але — що головне — на змаганнях: охопити своїм впливом усю українську молоді і надати виховній українській політиці один здоровий напрямок; такий напрямок, щоб українське виховання при всіх злиднях і перешкодах могло постачати українській нації здоровим духом і тілом, свідомих завдань і мети нації, твердих добрим характером громадян. Важке завдання, але вимога часу, тверда постацова, 55-літній досвід і піддержка широких кругів українських мас з усіх усюдів допомагає поставити виховну справу щораз краще, зробити з неї одну з найважливіших зпоміж усіх, що їх мусить сама нація заспокоювати.

Маючи розвиток Рідної Школи й вислід її піввікової діяльності перед очима, мусимо кожного року не то згадати великих, передбачливих творців того діла, але й віддати пошану самій Ідеї; мусимо поширити її значіння в масах і добути потрібні засоби на сильніше закріплення, на дальший розвиток. До цього надається найкраще місяць жовтень, місяць народни Рідної Школи. В той час усі умови працівники вже на місяць. У той час селянство вже по важніших господарських роботах, вже має перед очима вислди своєї важкої господарської праці.

У той час повинні поприскромити чи величавіші рідношкільні свята відбутися в кожній місцевості видатні збірки чи складки гроша чи рільних продуктів на те, щоб виховне товариство могло задержати рівномірність у своїй діяльності й не журилося стільки матеріальною сторінкою. Йому треба дати змогу спрямувати всю енергію на моральний вислід. Піддержмо звичай, заведений від ювілейного (1931) року і спільними нашими зусиллями, помічю старших і молодших поставмо в цьому місяці Рідну Школу на тверді матеріальні основи. Тим дамо доказ нашої пошани для самої ідеї і зрозуміння шляхів нації. — („Рідна Школа“). Лев Ясінчук.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ:

1. Чому я за Рузвелта?

Нам, українцям, що стали горожанами цього краю, треба теж добре застановитися, на яку партію віддати наш голос в дні 3. листопада. Я розбирав справу по совісті. І споглядаю на господарку двох останніх президентів. Як відомо, одним з них був республіканець Гувер, а другим є демократ Рузвелт. Всі ми знаємо, куди докотилася господарка краю за президента Гувера. Чи він тут завинив, чи ні, але фактом, що він оставив край у повному хаосі. А цей же він міг завчасу трохи нагиснути на багатирів і банкірів, щоб думали не тільки про свої зиски, але й про добро інших, себто про добро тих мільйонів, що могли кожної хвилині остатись без роботи і бути тим робом позбавленими кусника хліба, що, як усі добре знаємо, дійсно потім сталося.

Робітники, що відчули безробіття на своїй шкірі, не можуть бути проти поновного вибору президента Рузвелта, бо він дав заряду лихові. Певно, що було б краще, щоб кожний мав роботу і не потребував бути на „реліфі“. Але щож робити, коли Гувер оставив нас без роботи! Певно, що адміністрація Рузвелта була змушена робити можливо й багато помилок. Їх легко тепер знайти і легко за них критикувати през. Рузвелта. Але не треба забувати, що реформи теперішньої адміністрації стрічалися завжди з великим опором республіканців і багатирів. Вони то страшили нарід, а то й тепер страшать ще, що Рузвелт нищить американську конституцію, що веде край до соціалізації й т. п. Та ми, робітники, глядімо на цю справу так, що през. Рузвелта треба задержати далі, бо він облекшиє положення робітничий класи.

Петро Гринишин,
Асторія Л. Ай.

2. ЗА ДЕМОКРАТІЮ.

Нема найменшого сумніву, що велика більшість українського громадянства, хоч як любить демократію, не схоче піти в будучині дорогою соціалізму й обмеження громадянської свободи, які заповідає теперішня Демократична Партія Рузвелта.

Подавляюча більшість людей вказує при кожній нагоді на це, що Рузвелт дає „реліф“ (запомогу), що впроваджені державні роботи, що взявся за поправу долі робітника — обниження годин його праці та підвищення платні. Що це тільки „магнати“ йому підставляють ногу.

Дещо з цього може бути правдою. Нелюдським було б закидати Рузвелтові злу волю в його діянні. Але доброї волі ще замало. Треба — першусього — крім доброї волі, також і доброї системи. І з

системою Рузвелта сьогодні боряться справжні американські демократи. Правда, Рузвелт зачав свої реформи від „поправи“ долі робітництва. В тій цілі впровадив „Ен-Ар-Ей“. Але та була неконституційною... А навіть за час її існування нічого не поправилось, навпаки, доперва по знесенні „Ен-Ар-Ей“ — це ясно виказує статистика — обставини почали кращати. Правдою є, що люди, що є в біді, одержують запомогу, а багато з них працюють на роботах „Доблю-Пі-Ей“ („праджект“). Але це гіркий хліб. А що найгірше, що ніхто з ентузіастів Рузвелта не подумав, що далі буде? — Коли скінчиться вже раз „реліф“, а зачнется дійсна праця? Чи теж поволі ціла американська нація перейде на цей „реліф“?

Республіканська Партія також вважає, що в скрутному положенні треба дати людям піддержку. Але розв'язка американської проблеми, це повернення нагоди до дійсної праці, а не політичний „реліф“. Не зле тепер поводитись лише тим, що прислуговуються Рузвелтовій Адміністрації; ці мають першенство в „Доблю-Пі-Ей“ роботах та в запомозі. В цей спосіб запомога прямує шляхом що веде до переміни громадян в політичних рабів, що за кусок допомогового хліба мусять стояти в політичну ласку тих, що при владі. Іншими словами, запомога стала політичною зброєю в руках Адміністрації Рузвелта.

Тут якраз є місце на маленьку практичну лекцію. Питання: як це демократія, коли громадянин за політичну ласку мусять вирікатися свободи власної опінії? Це радше виглядає на глум над демократією.

Бо коли вже має бути демократія, то хайже кожний має однакове право на все, хай кожний вірує так, як йому на казує його душа, хай кожний одержить однакову увагу та опіку. А колиж це знову має бути диктатура — бож ніхто не заперечить, що президент Рузвелт одержав багато диктаторської влади від самого таки конгресу демократичного — то також: хай же ця диктатура буде справедлива; також хай вона однаково помагає про всіх!

Ось тут власне місце показати тим, що то так нераз галасують про демократію, та щоб примилитися масам громадянства, лають диктатуру на всі заставки, — на це, як то справедливою та фальшивою може бути демократія та скільки нагоди бути справедливою та доброю має диктатура, якщо вона такою хоче бути. Це кажутся тут не для пропаганди диктатури. З того лише виходить, що в практиці важливішим є це, хто править, ніж це, якою системою він править.

Але коли маємо щось, що не є ні демократією ні теж

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ МІСТА НЬЮ ЙОРКУ

— влаштує —

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО

В ПАМ'ЯТЬ СВІТЛОГО ЗРИВУ НАШИХ РІДНИХ ДО СТВОРЕННЯ СВОЄЇ ДЕРЖАВИ. В НЕДІЛЮ, ДНЯ 1-ГО ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1936 РОКУ

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ, 217-19 EAST 6th STREET, NEW YORK, N. Y.

ПОЧАТОК: година 7:30 вечором.

ВСТУП: 75 і 50 центів.

ПРОГРАМА: Хорові точки виконають такі злучені хори: Український Хор з Нью Йорку, Хор „Боян“ з Йонкерс і Хор Української Молоді з Брукліна. — Дірігент: п. Т. Онуфрик. — Орхестра М. Гайворонського. — Сольо-співи: п-ні Марія Гребенецька і п. Петро Ординський. — Деклямація: п-на Леся Кінаш. — Святочні промови: д-р Л. МИШУГА, адв. М. ПІЗНАК. Громадяни! Нема між нами таких, що не знали би, чим є для українського народу Перший Листопад. Тому не маємо ніякого сумніву, що на тім великим національним Святі зійдемося і цього року всі як одна велика, шира й патріотична Українська Родина, щоб на нім скріпити себе новою вірою в перемогу української ідеї. — Центральний Комітет. 248

УВАГА!

НЬЮАРК, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ!

УВАГА!

ЗАХОДАМИ УКРАЇНСЬКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО ТОВАРИСТВА ПРИ ПОМОЦІ ЧОРНОМОРСЬКОЇ СІЧІ

— відбудеться —

ВЕЛИКЕ ПЕРЕДВИБОРЧЕ ДЕМОКРАТИЧНЕ

ВІЧЕ

(UKRAINIAN ROOSEVELT-DEMOCRATIC RALLY)

В ЧЕТВЕР, ДНЯ 29-ГО ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1936 РОКУ

В УКРАЇНСЬКІЙ СІЧОВІЙ ГАЛІ

229 SPRINGFIELD AVENUE,

NEWARK, N. J.

ПОЧАТОК В ГОДИНІ 8-МІЙ ВВЕЧІР.

На вічу примовляти будуть адвокати: М. Пізнак з Нью Йорку; М. Вагнер з Джерзі Сіті, і суддя JOSEPH SIEGLER з Ньюарку. — FREE DANCING ENTERTAINMENT!

диктатурою, то як його назвати? Чи не хаосом?

Суть демократії лежить у цьому, щоб кожний мав однакове право на все, однакову свободу та однакову опіку й справедливість від уряду та від цілого суспільства. За це знову, він має супроти уряду та суспільства горожанської обов'язки конструктивної праці. В протинному разі демократія буде лише пустим, безвартісним та демагогічним кличем, що стоятиме на услугах крикливого та неширокого політиканського спекулянта.

Це значить — добробут людей не залежить якраз від того, яку форму правління вони мають, але від того, хто є в центрі того правління, хто рядить та наскільки совісно рядить.

Америка була, й ще ніби „е“, країною демократичною. Диктатури тут не хотять. Колиж так, то хай же ми маємо дійсну демократію, а не якусь здегереровану форму її, яка власне є осоружною демократичним принципам. Хай уже буде така демократія, яка панувала в Америці до приходу Рузвелта до влади.

Евген Скоцко,
Нью Йорк, Н. Й.

ДУРМАН СОЦІАЛІЗМУ.

Під таким заголовком вийшла з друку нова книжечка „Книгозбірні Вістника“, у Львові, написана Дмитром Донцовом. Імя Донцова, як теж його ідеї, відомі всюди, де тільки живуть українці. Він має завзятих прихильників тисячі миль поза Львовом, як теж має завзятих противників таки під самим носом, у Львові.

Донцов проповідує динамізм, енергію, волю до чину, охоту до боротьби, і всі ці моральні первні він зв'язує з українськими націоналістичними почуваннями. Противники ідей Донцова закидують йому, що він „анархіст“, „хаотик“, що говорить тільки про динамізм, волонтеризм і т. п., а не згадує нічого про конкретні річі. Та Донцов каже, що його завдання є розбудити нашу приспану волю до чину. Конкретну програму для самого чину він лишає іншим.

В „Книгозбірні Вістника“, якою завідує сам Д. Донцов:

вийшло вже кільканацять книжечок цікавого і глибокого змісту. Не менше цікавою є теж його остання книжечка „Дурман Соціалізму“, що складається з чотирьох розділів: До традицій, Про соціал-ідоїтів, Евухи доктрини, В путях фрази.

В першому розділі він обговорює вагу традицій у життю кожної нації: „Нація це щось більше, як ті, що хочуть сьогодні робити її історію. Це велика спільнота тих, що живуть, ці останні далеко численніші від перших і — не все від борці Вердена, або німецьких ніх дурніші. Вони не щезли добровольці? Жменька повних на віки з нашого життя. Схопосвяти безумців, яких імена дяди з історичної арени, вони заповіли дітям і внукам свої погляди, ідеї і цілі, які здійснюються звичайно не одною генерацією. Борючись і вмираючи за національний ідеал, як вони його розуміли, ці мерці лишили нащадкам велику скількість мрій, поривів, змагань, спогадів слави і пререць борні, величезну силу колись активної енергії, що може й напамітки, але вперто простувала до осягнення національної мети, цілу симфонію ідей, в яких вразилася вухо знайде свій сенс; ряд відірваних натяків, з яких думаючий чоловік випровадить ідеал нації, як математик з незрозумілих лайкових знаків — ясне для всіх рішення задачі“.

Далі автор розкриває, як хитро та підступно наші вороги старалися знищити нашу національну традицію, а підставити під неї холодне, розважне розумування, або в найкращому випадку етнографічну, аполітичну традицію. Він каже:

„Коли росіяни вивозять на Сибір родини розстріляних в українських селах і містечках, щоб пам'яті про екзекуцію не дійшла до нащадків; коли вони систематично вилгоджують і вилюднюють Запоріжжя, найсильніше вогнище протесту проти чужої влади, вони знають, що роблять! Знають вони також, що вони роблять, коли зачинають виводити право нації до життя з засад абстрактної справедливості, які можна (не так як викові традиції), толкувати нині так, завтра інакше. Таксамо, коли стараються вбити клин між нарід та його інтелігенцією; роблять вони це тільки тому, що й забрати масам пам'яті про іх минуле, ту пам'яті, яка живе

в освіченій верстві нації та на жечок цікавого і глибокого який може одиноко оснувати свої права нація“.

Обговорюючи прикрі наслідки, що повстали в українській нації через розточення нашої традиції навіть у серцях інтелігенції, автор питає: „Де при таких обставинах було шукати нашої інтелігенції споминів, що служилиб їй дороговказом в боротьбі? Чи можна було зогрівати упадаючи від зверств критою головою, знайшлася і в нас, але що сказати про масу інтелігенції, що й досі хитається між запорозьким оселедцем і „Капіталом“ Маркса, між рідним краєм і „соціалістическим атечеством“?

Автор також звертає увагу, що не все, що належить до нашого минулого є нашою рідною, національною традицією. В нашій історії є також великі зрадники і їх зраду вороги українського народу хочуть нам зашпигити, немовби це була наша традиція. „Хитання“, пише Донцов, „мусять раз на все скінчитися. Мусять вибрати: або „Свята Софія“ або „релігія це опій для народу“; рідний край, або пролетаріат, що „не знає вітчини“; власна держава, або „соціалістическое атечество“, що не любить границь; Мазепі, або Кочубей; Хмельницький або Кісіль; „громадянство“, або націоналізм; зречення з самостійної політичної ідеї, або власна державність; національна непідлеглість; або соціаліст Драгоманів; безоглядний хіл наперед, або безнастанне оглядання на засади „гуманности“ і „справедливости“; власна національна ідеологія, або нібито інтернаціоналізм, що є лише покришкою для чужого націоналізму, ворожого нам суттю і формою“.

У другому розділі автор обговорює родовід теперішнього соціалізму та виказує безглуздість цього явища, що він у нас прийнявся. На адресу наших інтернаціональних соціалістів він говорить з докором: „Колиб наші соціал-ідоїти мали розум і оцінювали ворога за його діла, а не за його слова, то вони повинні

булиб сказати: „Коли доконає Леніном насильство доконає в імя соціалізму, най буде проклятий такий соціалізм...“ Але соціал-ідоїти розуміють інакше: „соціалізм, це велика річ; отже, коли в імя соціалізму нас знасилував Леніні, хай живе Леніні“

В дальших розділах автор подає у формі діялого перехрестя поглядів старого українського просвітянина, позбавленого всяких націоналістично-державних первнів, з новим українським типом, продуктом нової, героїчної, націоналістичної течії.

СТВОРІМ ДОПОМОГОВИЙ ФОНД ДЛЯ ПИСЬМЕННИКІВ.

Здається, що українському загалоу в Америці і Канаді ще не відомий лихий стан і здоровля і критичне матеріальне положення нашого визначного і заслуженого письменника Василя Стефаніка, що то присвятив своє життя для студювання селянської душі.

Цей він у своїх коротеньких нарисах представив так вірно життя нашого селянина. Одну зі своїх новель присвятив він теж і українській еміграції. Це „Каміний Хрест“, де описує, як то селянин Іван Дідух продав свій грунт і вибирається з родиною до Америки, а на спомин по собі поставив каміний хрест на горбі, де працював ціле своє життя. Прегарно і вірно змалював тут автор найтрагічнішу хвилину в житті Івана, як то він прощається зі своїми і селом; а вже до найбільшого вибуху розпуки доходить він тоді, коли то емігранти скидають свою сільську одягу, а надягають „дайгову“.

Ніхто інший в нашій літературі не зумів так вірно передати переживання нашого селянина та його трагедію як Стефанік, і то мовою, взятою з уст народу. Тому ми повинні тепер, коли він знаходиться в критичному положенні, віддичитися йому за його надзвичай-

ну творчість і прийти з матеріальною помічю. На мою думку, було би дуже добре, якби по важніших українських осередках зав'язалися допомогові комітети для хорого письменника Василя Стефаніка та зібрали малі жертви і вислали підмогу такої заслуженій одилиці. На ту ціль висилаємо через Обеднання від себе \$2, а від п. Михайла Болеківського \$1 і віримо, що український загал в Америці й Канаді поспішить з жертвами. Як каже приповідка: „Ніхто не відає, як хто обідає“. Так мається справа і тут. Не кожний знає матеріальне положення письменника, але кожний з нас знає, серед яких невідрадних відносин живе сьогодні господар на селі в краю, де з приходу годі вижити йому родину та оплатити податки. А власне письменник Стефанік живе на маленькому господарстві в селі, а недуга його вимагає лікування, що потягає за собою великі видатки.

Вже кілька разів була згадка у „Свободі“ про те, що твори Стефаніка вийшли в цілому як ювілейне видання і можна їх набути у сина письменника, що тепер перебуває в Канаді. Книжка коштує \$5. Кожна має оригінальний підпис письменника. Замовлення можна слати на адресу:

George W. Stefanyk,
Alberta College,
Edmonton, Alta., Canada,
а кому вигідніше, то може писати і до нас:
105 Wilhelm St., Joliet, Ill.
Анастасія Кочан.

ПОВІДОМЛЕННЯ.
Повідомяю членів відділ 130 У. Н. Союзу в Нью Йорку, щоб у справах братських і Союзних голосили до мене в суботу, а не в четвер, як це я заявив членам на збораз.
М. Коваль, секретар.

Кажуть, що Крупайлюк знайшовся у великих фінансових тарапатах і з тої причини має великі клопоты.
— Та де там! Він не має ніяких клопотів, він уже банкрут!

УВАГА! НЬЮАРК, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!
УКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА РАДА В НЬЮАРКУ, Н. ДЖ.
— влаштує —

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО

В ПАМ'ЯТЬ ГЕРОВ ПОЛЯГЛИХ В БОЮ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ В НЕДІЛЮ, ДНЯ 1-ГО ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1936 РОКУ

В СІЧОВІЙ САЛІ, 229 SPRINGFIELD AVE., NEWARK, N. J.

Початок в годині 7-мій ввечір, — Вступ 35 центів.

Програма надзвичайно багата, бо крім двох хорів під управою проф. Кириченка та п. Й. Букати, будуть деклямації як також сольові співи, а саме: оперова співачка панна Лідія Бодруг, сопран, і тенор Mr. GEORGE BIDDLE, канадський англійського походження, котрий буде співати по українськи. Почуєте чар-красу рідної ліси з уст чужинця! Святочну промову вилгодить о. д-р В. Клодницький.

Шановні Громадяни! День 1-го листопада, це наше найбільше національне свято, пригадає нам ті світлі моменти в історії нашого народу, коли Західна Україна скинула з себе лютю рабства та заговорила грекким голосом волності. Народна честь вимагає від нас, щоб ми всі як один зійшлися на це велике свято і доказали, що Україна не вмерла. Вона живе в наших серцях. Зійдімся і шануємо пам'яті поляглих героїв та скріпимо себе у вірі в краще майбутне. 252,4

УВАГА! — ЙОНГСТАВН, ОГАЙО, І ОКОЛИЦЯ!
— влаштує —

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ГРОМАДА
ПРИ СПІВУЧАСТІ БРАТСТВ, СЕСТРИЦТВ,
ТОВАРИСТВ, КЛЮБІВ І СІЧЕІ

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО

В НЕДІЛЮ, 1-ГО ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1936 Р.

В УКР. ПРАВ. САЛІ, 1915 RUSSEL AVENUE, YOUNGSTOWN, OHIO.

Початок в годині 7-мій ввечір. — Вступ вільний.

Концертову програму виконає хор при Правосл. Церкві під проводом п. Теодора Кольонського. Діточий хор під проводом о. Василя Дякова. Святочну промову вилгодить п. Матвій Хандяко, редактор У. Н. Слова з Пітсбург, Па. Сопранове сольо відспіває пані Марія Дяків. Вступне слово скаже п. Михайло Іванчак.

Просимо українське громадянство з Йонгставн і околиці до численної участі в тім святі.
Комітет Свято.

Платити Політичне Оголошення. Платити Політичне Оголошення. Платити Політичне Оголошення.

ВПЕРЕД ДО ДОБРОБУТУ ЯК ЩИРІ АМЕРИКАНЦІ!

Добробут для всіх клас, а не тільки для горстки багатів — це республіканський план на чотири найближчі роки.

Більше робіт, вища зарплата і справжнє зменшення податків — це речі, яких ви найбільше потребуєте. Виберіть Ландона й Накса, поставте американський бізнес знову на здоровій американській основі, а країні часи вернуться до цього міста в такий спосіб, що життя для вас і для ваших рідних буде щасливіше. Голосуйте на

LANDON & KNOX

PAID FOR BY REPUBLICAN NATIONAL COMMITTEE

РІЗДВЯНІ ПРОГУЛКИ ДО СТАРОГО КРАЮ

ПАРОПЛАВИ З НЬО ЙОРКУ:

Europa	5 грудня
New York	10 грудня
Hamburg	15 грудня
Bremen	16 грудня

Поспільні потяги таки від самого корабля започаткують вам прийому по дорожці до Старого Краю.

Знамениті залізничні поїзди з Гамбурга. Ближчі інформації дасть кожний місцевий агент або головне бюро

57 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.

HAMBURG-AMERICAN LINE NORTH GERMAN LLOYD

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода”.

ЗІ ШТУКИ

Французька преса про українського артиста.

La Revue Moderne Illustree des arts de la Vie, видавана в Парижі при співпраці найвизначніших знавців і критиків штуки, помістила похвальну згадку про українського мистця п. Михайла Мироша, що, як відомо, зробив собі й в Америці поважне ім'я.

Автором артикулу є Clement Morro.

В перекладі з французької мови на українську артикул звучить ось так:

Михайло Мирош, українець з походження, що замешкає в Злучених Державах, передає Новому Світові характеристичні прикмети своєї Батьківщини. Його „Сальоме” це прекрасна картина, яку виставлено на виставі „Акварель” у Нью Йорку. Не є це перша вистава яка прийняла його праці, бо ці праці виставляв він у Народній Академії Рисунків при ул. 57 в Нью Йорку, в Товаристві незалежних артистів в Нью Йорку, „Gramercy Park”, Клубі Штуки і на багатьох інших виставах. Головно спеціалізується артист у композиціях стінних і релігійних, — радше

є він декоратором, що любить простір і силу сюжету.

Передані ним портрети і характерні ввіти в життя. Стиль його оригінальний і хоч артист модерний у характері, однак завжди держиться середньої дороги.

Його декорації є принагідні і повні артизму. Будучи завжди послухним голосові ідеї, осягає діла, повні щирости сили. Прикладає багато праці, щоб осягнути правду, наскільки це можливо, та щоби дати якнайдокладніше зрозуміння алгоричних і релігійних сюжетів минувшини, чого доказом є його „Сальоме”, дуже в виразу, в особах дуже вистудіюваними і з природною поведінкою.

Михайло Мирош здається є тепер у повнім розвою свого таланту, має культуру широкого простору, а місяці, які він перебув на студіях у Кракові, Італії й Німеччині, лишили свій слід, який відбивається в його працях.

Нагоду ближче пізнати його праці вивав би я з одушевленими. Тому надіюся, що в короткім часі „Париж” побачить його полотна в своїх сальонах штуки, бо він заслугує на те, щоби був знаний і в нас.

В УКРАїнського ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПОМОНА, КАЛІФ.

Українська народна мистецька вистава.

Неділя. Осінній вчасний ранок. Ще сонечко заледви визирає з-за гір Сан-Бернардіно, а вже моя Парк-Евеня оживляється самоходним рухом. По рестраційних табличках пізнати, що це гості з подальших та ближчих сторін спішать на повітову виставу, щоби в останній день нею наложитися. Сімнадцять-денна вистава притягнула 550 тисяч відвідувачів.

Мені пришлося бути присутнім на одних з найкращих повітових вистав в Америці, як теж бути почасті ініціатором звеличення українського народнього мистецтва в полудневій Каліфорнії.

Три роки українське народне мистецтво діставало тут менші та більші нагороди, а зараз і разом і окремо для нашої справи тиху дипломатичну роботу посеред багатотомної та вибагливої американської публіки...

Для цієї самої цілі і тим разом українці місцевості Помона влаштували на „Лос-Енжелес-Кавнті-Фейр” свою мистецьку виставу.

Українське народне мистецтво своєю претогою, але тонкою красою приваблювало а-

УВАГА! МІННЕАПОЛІС, СТ. ПОЛ. МІНН., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!
ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ,
ВІДДІЛ Ч. 32 ПРИ СІВУЧАСТІ УКРАЇНСЬКИХ
НАЦІОНАЛЬНИХ ТОВАРИСТВ,
що гуртуються при Українській Православній Церковній
Промаді, запрошує усіх громадно прийти на

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 1-ГО ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1936 РОКУ
в годині 8-мій ввечір,

В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ,
305 — 4th STREET, N. E.,
MINNEAPOLIS, MINN.

Рано в годині 10-тій буде відправлена Служба Божья й Панахида в свято-михайлівській церкві за спокій душ угрупованих Борців-Героїв за долю і волю українського народу.

Коли кому дорога пам'ять про Відродження Української Держави, коли кому дорога пам'ять про Тих, що своє життя віддали за Неї — той безумовно звелчає їх своєю приязністю як в Церкві, так і на Концерті.

УВАГА! РОЧЕСТЕР, Н. Я., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!
ЗАХОДАМИ О. Д. В. У. ВІДБУДЕТЬСЯ
ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО
В НЕДІЛЮ, 1-ГО ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1936 Р.
В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ,
305 HUDSON AVENUE,
ROCHESTER, N. Y.
Початок в годині 7:30 ввечір. — Вступ вільний.
Точно в 7-мій годині відправиться ПАНАХИДА за долгих Героїв. Програма Свята: 7:30 хоріві точки, Банди, сольо-співні і декламції. Святочну промову вимовить В. ДУШНИК.
На святи повинні бути всі громадяни, бо кожний знає, чим є для українського народу Перший Листопад. Тому віримо, що всі громадяни придуть, щоб пошанувати цей день. В цім самім дні, в годині 2-тій пополудні, під ч. 388 Hudson Ave., відбудеться ОКРУЖНИЙ ЗІЗД О.Д.В. у приватности національних Бр., Тов. і Клубів. На тім зїзді буде прийнятий В. Душник. Просимо сусідні місцевости: Сиракюз, Абури, Бофало, Ютика, Ром і Феркімер. На тім зїзді буде вибраний Організатор на агдані місцевости. — Комітет О.Д.В. 252,4

мерикаське жіноцтво, що починає чимраз більше ним захоплюватися і навіть починає його приміювати до своєї модерної ноші. Біля української будки раз-у-раз затримувалися більші гуртки чужинців та випитували про Україну й українців. Шкода, що ми не мали відповідних розкидок в поясненні та ріжними датами. Однак запити зацікавлених чужинців ми старалися задовольти усними відповідями. І так ми не зчулися як закінчилася вистава.

Про успіх цієї української вистави може послужити це що серед чужинецького відділу вона здобула найбільшу скількість нагород, а саме здобула сім нагород першої класи, а чотири другої. На тому місці треба висказати подяку українським громадянам Сейнт-Пол і Міннеаполіс, які прислали нам свої експонати. Без їх піддержки ця вистава не була би така успішна.

Головною цією успіх завдячувати треба пані Катерині Качмаровій, пані Катерині Качмаровій і пані Процій з Міннеаполіс.
Нагороди першої класи (блю-рибон) осягнули: три експонати пані Качмарової, один Марусі Гоцївної, один Пелазі-

Приймаківної, один Юлії Пастишенко, один пані Ясенюк. Нагороди другої класи (ре-рибон) здобули два експонати Марії Процій, один пані Качмарової і один пані Києлишини. Американські часописи помістили про цю виставу і нагороди свої звітдолення.
Роман П. Пекай.

PAIN-EXPELLER
Перший проти-подражнювач, який заспокоює і полегшує слабість і болі від латягнення і звиннення.
ПЕРІН-ЕКСПЕЛЛЕР
торговельна марка у всіх аптеках.

Розмова опівночі.
П'яний заціпає полісмена: — Перепрашаю вас, пане, чи можна на полісмена сказати: осел?
— Не раджу вам, бо це образ державного службовця.
— А чи вільно осліві сказати: „Полісмен”!
— Того вам ніхто не заборонить.
— Дякую вам, пане полісмен! — каже п'яний!

RADIO.
УКРАЇНЦІ, ПОЗІР!
АЛФРЕД М. ЛАНДОН
РЕПУБЛІКАНСЬКИЙ
КАНДИДАТ
НА ПРЕЗИДЕНТА
виголосить
СПЕЦІАЛЬНУ ПРОМОВУ
до американських горожан чужинецького роду
В ЧЕТВЕР, 29. ЖОВТНЯ
1936 Р.
ВІД ГОД. 5:45 ДО 6:00
ВВЕЧІР
через радіові стації
WEAF і WOR

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.
Дня 26-го жовтня помер у 51-му році життя
ГЕОДОР ПАЛАШНОК.
Покійний полишив жінку і двоє дітей.
Похорон відбудеться в четвер рано, в годині 9-тій, з дому жалоби 45-19 512-та вулиця, Bayside, L. T., N. Y.
(Огол.) В. П. П.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ
Потрібно СТАРШОЇ ЖІНКИ до домашньої роботи на фермі, котра мала охоту виїхати до Флориди. Подальші інформації прошу писати до:
Mrs. BESSIE JACOBELLS,
R. R. 2, Box 53,
De Funiak Springs, Florida.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАСИЧНИК
продас ГРЕЧАНИЙ МІД,
5-фунтова бляшанка 80 центів. Голосіться по гуртовий опуст на адресу:
251-3

WASYL OKREPKI
Star Road, Newark Valley, N. Y.

НА ПРОДАЖ ГРОСЕРНЯ І ДЕЛІКАТЕСЕН.
Бізнес добре вироблений протягом 10 років. Продам за позашину ширі причини другого бізнесу. Голосіться телефонічно: BERGEN 3-7926.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12, ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

БОЛІ НІГ
Рани на ногах, опухлі ноги, на бривкі жила, болячі ноги, фибрілі (запалення жила), напухлі або болісні коліна чи кісточки і ревматичні ноги успішно лікують не тільки європейськими методами медіцини.
Офісові години: щоденно від 10 до 6, в понеділки і четверги від 2 до 8.
L. A. VENLA
320 W. 86 St., New York City,
Близько Бродвею.
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СПЕЦІАЛІСТ
ГОВОРИМО ПО УКРАЇНСЬКИ.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄТЬ ПОХОРОНИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel. Orchard 4-2565.
BRANCH OFFICE & CHAPL.
707 PROSPECT AVENUE
(cor. E. 185 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Ludlow 4-2565.

Точність.
Чоловік: — Наталю, пришиї Володковий гудзик до мундурка, бо бачу, що вже кілька днів ходить без гудзика.
Жінка (по хвилині, недобірчиво): — Котрий гудзик йому пришити, бо бачу, що аж два йому бракують.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

Після кількох годин такої плавби човен завернув у вузький доплив ріки. Пливучи ним ще кільканацять хвилин, біла дівчина, Калі Бвана, замітила маленький острівчик, на якому стояв великий деревляний будинок, що майже в цілості займав поверхню острівця. Це була столиця найвищого жерця організації людей-леопардів.

На сходах до цього будинку стояв сторож. Він стримав прибулих та зажадав від них тайного, пропусного гасла. Один з чотирьох чорних сказав йому гасло. Після того він приказав дівчині ступати за ним до середини дому. По обох боках виділи великі фігури леопардів. Пройшовши їх, вони увійшли до темного коридора.

Перейшовши коридор, дівчина побачила перед собою величезну салю. Довкруги неї стояли дивачно різьблені божки. Деякі з них мали тіло людське, а голову звірячу. На стінах висіли також дивачні образи, як теж ріжні списи, ратища та щити. Салю робила різане і пригноблене вражіння. Пізнати було, що тут панує жорстокість і насилля.

На другому кінці салі був трон, на якому сидів обридлого вигляду дикун. Він мав дивачні окраси на лиці і голяві. Біла дівчина не бачила в своїм життві нічого більш огідного як цей чоловік. Скоро вона довідалася, хто він такий. Це був сам найвищий жрець цієї організації, Люлімі. Біля нього лежав символ їх обряду, кровожадний леопард.